

el posicionament de
Sant Mateu
davant de l'Agenda
21 de la Cultura

Text en valencià.....5

Texto en castellano.....13

... de manera que els magistrats convocaren un Consell General, que es va reunir aquell mateix dia, després de sopar, en l'església parroquial, per tal que tot el poble poguera estar-hi present.

Diari del Setge de Sant Mateu. Londres. 1707.

... de manera que los magistrados convocaron un Consejo General, que se reunió aquel mismo día, después de cenar, en la iglesia parroquial, para que todo el pueblo pudiera estar presente.

Diario del Asedio de Sant Mateu. Londres. 1707.

EL POSICIONAMENT DE SANT MATEU DAVANT DELS PRINCIPIS DE L'AGENDA 21 DE LA CULTURA

El Grup Promotor Inicial de l'Agenda 21 de la Cultura de Sant Mateu va celebrar la seua primera reunió el passat 18 de desembre de 2008. Fins principis de juliol de 2009 s'havien celebrat cinc reunions del Grup Promotor.

El caràcter obert d'aquestes reunions ha contribuït a la difusió del document entre la població i a la captació de voluntaris per a integrar el futur Grup Promotor Definitiu. Gràcies a això, han passat per les reunions de l'Agenda 21 de la Cultura fins a 30 veïns i veïnes de la localitat que, a més, han representat a la pràctica totalitat de les associacions existents en l'actualitat.

Fruit del treball d'aquest Grup Promotor Inicial és el document que presentem, una aproximació a la realitat cultural de Sant Mateu partint dels principis que s'exposen en el document Agenda 21 de la Cultura.

Principi 1. Diversitat cultural.

La diversitat cultural a la vila de Sant Mateu és un fet palpable i en continu creixement. Si l'any 2002 la població de nacionalitat espanyola representava un 90 % del Padró, al 2009 esta és només del 75 %. Actualment Sant Mateu té entre els seus veïns població procedent de Bèlgica, Irlanda, Itàlia, Regne Unit, Alemanya, Suècia, Moldàvia, Rússia, Angola, Santo Tomé i Príncep, Senegal, Cuba, Argentina, Xile, Equador, Paraguai, Perú i Veneçuela, sent els col·lectius més importants els de nacionals de Marroc (8,5 %) i Romania (13,7 %).

Els diferents immigrants estan integrats en major o menor mesura depenent principalment del seu lloc d'origen i de les similituds entre la seua cultura i la pròpia del territori. S'adverteix la inexistència de conflictes importants relacionats amb el fenomen de la diversitat cultural a la població. Per una altra banda és veritat que tampoc existeixen mesures encaminades a fomentar el coneixement mutu i l'intercanvi entre les cultures d'origen i la pròpia del territori. Al mateix temps no existeixen interlocutors amb les comunitats d'immigrants més importants (Marroc i Romania), per no estar organitzades al voltant de cap associació.

Tot i això és patent la major integració dels nens i nenes que, en anar a l'escola i dominar tant el castellà com, sobretot, el valencià, es troben dins d'un procés d'immersió i interacció cultural molt més gran que el dels seus progenitors.

Existeixen poques activitats al poble balls de saló, castellà i valencià per a immigrants-, que afavoreixen la integració. No obstant és manifesta la necessitat de fomentar el coneixement mutu de les cultures de procedència i de la cultura pròpia del territori.

Al mateix temps la diversitat de gènere, edat, educació i nivell socioeconòmic produeix entre la població una multiplicitat de posicionaments front la cultura. És important garantir esta diversitat com a pas indispensable cap a la formació d'una identitat cultural dinàmica la qual no ha de veure's constrenyida per la pressió social, especialment en comunitats reduïdes com és la nostra.

Principi 2. Cultura i medi ambient són béns comuns de la humanitat.

Tot i gaudir d'una bona situació a la vila, cal treballar més en favor de la cultura i del medi ambient a Sant Mateu, de cara a aconseguir dos dels objectius claus que es troben a l'Agenda 21 de la Cultura: la diversitat cultural, que es veu amenaçada en l'actualitat per una mundialització estandaritzadora, i la sostenibilitat ecològica.

Existeixen mecanismes per a garantir la conservació de la cultura autòctona que s'han destacat, especialment, en la protecció del patrimoni immoble i, darrerament, també en el natural.

Principi 3. Drets culturals.

El concepte de 'drets culturals' es troba en una situació de 'deixar fer', seguint-se la corrent establerta per les institucions de major abast territorial. Des d'un punt de vista municipal és clar que la llibertat cultural dels individus i les comunitats resulta condició essencial de la democràcia. No existeix a la població cap conflicte contra els drets humans.

Principi 4. Treball en xarxa.

Tot i els esforços realitzats els darrers anys per diverses institucions i administracions i, especialment, per la Universitat Jaume I de Castelló a través del seu programa d'Extensió Universitària, és veritat que continua sense existir una xarxa sòlida de municipis al territori immediat de Sant Mateu.

Deu considerar-se que donat que ens trobem en una zona rural amb poblacions que en cap cas superen els 2.500 habitants, el treball conjunt es converteix en una necessitat per a complementar-se en serveis i equipaments. Cal assenyalar que Sant Mateu està integrada dins de la Mancomunitat de Municipis Castelló Nord, de la qual és, a més, la seu.

Per una altra banda, Sant Mateu es va integrar, en el seu moment, a la Xarxa de Ciutats Educadores, tot i que amb

cap resultat i ja desvinculada de la mateixa. Actualment es troba integrada a la Xarxa de Ciutats i Governaments Locals Units gràcies al projecte d'Agenda 21 de la Cultura, que es troba a l'inici del seu camí.

Principi 5. Participació.

La participació ciutadana en la concepció de les polítiques culturals no ha sigut encara ben implantada a nivell local. Tot i això cal destacar la tasca que des de principis dels anys 90 ha realitzat el Patronat Municipal de Cultura i Patrimoni Historicoartístic de Sant Mateu, el relleu de la qual deu ser ara recollit pel projecte Agenda 21 de la Cultura.

Per una altra banda, tampoc la transparència informativa o l'acostament de l'actualitat municipal al ciutadà ha sigut fins ara ben desenvolupada. En este sentit les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) suposen una importantíssima eina de difusió. Tot i això no pot renunciar-se a les formes tradicionals de comunicació pensant, sobretot, en les generacions més majors.

Principi 6. Pau.

La indispensable necessitat de crear les condicions per a la pau ha de caminar al costat de les estratègies de desenvolupament cultural. La guerra, el terrorisme, l'opressió, l'atemptat contra la llibertat d'expressió i la discriminació són expressions d'intolerància que han de ser condemnades i erradicades.

Principi 7. Punt de trobada.

Existeixen diferents visions sobre la percepció que es té de la vila com a punt de trobada de tot allò que és diferent. Si bé és veritat que existeixen activitats que faciliten esta trobada com la plantada d'arbres entre Associació de Jubilats i Unió de Joves, o la Jornada sobre Jocs Tradicionals, es tracta d'un tema en el qual cal aprofundir més.

Principi 8. Corresponsabilitat.

Tot i la gran participació de la població en el teixit associatiu local, la implicació en la gestió de les activitats és percebuda com un punt feble de la realitat cultural. Es

detecta que sempre són les mateixes persones les que se situen al capdavant de les iniciatives ciutadanes en matèria de cultura.

El principi de la corresponsabilitat és un altre dels pilars de l'Agenda 21 de la cultura i implica un acord conjunt entre ciutadania, societat civil i govern local que cal potenciar.

Principi 9. Patrimoni cultural.

El patrimoni cultural, tangible i intangible, gaudeix a Sant Mateu d'una bona salut. Es compta amb un important llegat patrimonial provinent, principalment, de l'Edat Mitjana. Es té cura del mateix i es dona a conèixer mitjançant diversos programes. La població és conscient de la importància del manteniment d'este llegat patrimonial a les generacions futures i, per una altra banda, té cura també pel manteniment del patrimoni intangible autòcton.

Principi 10. Centralitat i transversalitat.

Tot i que en els darrers anys la cultura ha tingut un important paper dins de l'agenda local, vinculada especialment al patrimoni, esta encara no s'ha situat en la posició de centralitat que suggereix l'Agenda 21 de la Cultura. Tanmateix, tampoc ha esdevingut l'eix transversal articulador de les polítiques locals. Cal posar en pràctica programes que contribuïsquen a l'assentament d'estos dos conceptes.

Principi 11. Iniciativa ciutadana.

Sant Mateu compta amb un teixit associatiu ric i variat en el qual, proporcionalment, cada habitant pertany a gairebé dos associacions. Des de l'àmbit municipal existeix un programa de subvencions per a col·laborar en la realització dels programes que des de les associacions es desenvolupen.

Principi 12. Cultura = Desenvolupament.

La cultura a la localitat no és percebuda com un factor de desenvolupament o de generació de riquesa.

Principi 13. Identitat cultural.

L'accés a l'univers cultural i simbòlic en tots els moments de la vida, des de la infantesa fins a la vellesa, constitueix un element fonamental de formació de la sensibilitat, l'expressivitat, la convivència i la construcció de ciutadania. La identitat cultural de tot individu és dinàmica.

Les institucions deuen garantir este accés a l'univers cultural i simbòlic, així com garantir la identitat cultural dels individus.

Principi 14. Accés a la informació.

Falta realitzar un important treball per a garantir l'apropiació de la informació i la seua transformació en coneixement per part dels ciutadans. Les necessitats se centren, sobretot, en la implantació de les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) i en la formació d'usuaris.

Principi 15. Treball i creativitat.

El treball es vist com un important àmbit de la creativitat humana, amb la necessitat de reconèixer i desenvolupar la seua dimensió cultural. Sant Mateu compta en l'actualitat amb un teixit empresarial respectuós amb el medi ambient. Tot i això es detecten determinades pràctiques que no ho són.

Principi 16. Els espais públics són de tots i totes.

La ciutadania de Sant Mateu gaudeix de forma majoritària dels espais públics respectant les normes adoptades en la vila.

EL POSICIONAMIENTO DE SANT MATEU FRENTE A LOS PRINCIPIOS DE LA AGENDA 21 DE LA CULTURA

El Grupo Promotor Inicial de la Agenda 21 de la Cultura de Sant Mateu celebró su primera reunión el pasado 18 de diciembre de 2008. Hasta principios de julio de 2009 se habían celebrado cinco reuniones del Grupo Promotor.

El carácter abierto de estas reuniones ha contribuido a la difusión del documento entre la población y a la captación de voluntarios para integrar el futuro Grupo Promotor Definitivo. Gracias a eso, han pasado por las reuniones de la Agenda 21 de la Cultura hasta 30 vecinos y vecinas de la localidad que, además, han representado prácticamente a la totalidad de las asociaciones existentes en la actualidad.

Fruto del trabajo de este Grupo Promotor Inicial es el documento que se presenta, una aproximación a la realidad cultural de Sant Mateu partiendo de los principios que se exponen en el documento Agenda 21 de la Cultura.

Principio 1. Diversidad Cultural.

La diversidad cultural en la villa de Sant Mateu es un hecho palpable y en continuo crecimiento. Si el año 2002 la población de nacionalidad española representaba un 90% del Padrón, en el 2009 ésta era solamente del 75%. Actualmente Sant Mateu tiene entre sus vecinos población procedente de Bélgica, Irlanda, Italia, Reino Unido, Alemania, Suecia, Moldavia, Rusia, Angola, Santo Tomé y Príncipe, Senegal, Cuba, Argentina, Chile, Ecuador, Paraguay, Perú y Venezuela, siendo los colectivos más importantes los de nacionales de Marruecos (8´5%) y Rumania (13´7%).

Los diferentes inmigrantes están integrados en mayor o menor medida dependiendo principalmente de su lugar de origen y de las similitudes entre su cultura y la propia del territorio. Se advierte la inexistencia de conflictos importantes relacionados con el fenómeno de la diversidad cultural en la población. Por otro lado es verdad que tampoco existen medidas encaminadas a fomentar el conocimiento mutuo y el intercambio entre las culturas de origen y la propia del territorio. Al mismo tiempo no existen interlocutores con las comunidades de inmigrantes más importantes (Marruecos y Rumania), por no estar organizados alrededor de ninguna asociación.

Con todo esto es patente la mayor integración de los niños y niñas que, al ir a la escuela y dominar tanto el castellano como, sobretodo, el valenciano, se encuentran dentro de un proceso de inmersión e interacción cultural mucho más grande que sus progenitores.

Existen pocas actividades en el pueblo -bailes de salón, castellano y valenciano para inmigrantes-, que favorecen la integración. No obstante se manifiesta la necesidad de fomentar el conocimiento mutuo de las culturas de procedencia y de la cultura propia del territorio.

Al mismo tiempo la diversidad de género, edad, educación y nivel socioeconómico produce entre la población una multitud de posicionamientos frente a la cultura. Es importante garantizar esta diversidad como un paso indispensable hacia la formación de una identidad cultural dinámica la cual no debe verse constreñida por la presión social, especialmente en comunidades reducidas como es la nuestra.

Principio 2. Cultura y medio ambiente son bienes comunes de la humanidad.

A pesar de disfrutar de una buena situación en el pueblo, hay que trabajar más en favor de la cultura y del medio ambiente en Sant Mateu, de cara a conseguir dos de los objetivos claves que se encuentran en la Agenda 21 de la Cultura: la diversidad cultural, que se ve amenazada en la actualidad por una mundialización estandarizadora, y la sostenibilidad ecológica.

Existen mecanismos para garantizar la conservación de la cultura autóctona que se han destacado, especialmente, en la protección del patrimonio inmueble y, últimamente, también en el natural.

Principio 3. Derechos culturales.

El concepto de 'derechos culturales' se encuentra en una situación de 'dejar hacer', siguiendo la corriente establecida por las instituciones de mayor alcance territorial. Desde un punto de vista municipal está claro que la libertad cultural de los individuos y las comunidades resulta condición esencial de la democracia. No existe en la población ningún conflicto contra los derechos humanos.

Principio 4. Trabajo en red.

A pesar de los esfuerzos realizados en los últimos tiempos por diversas instituciones y administraciones y, especialmente por la Universidad Jaime I de Castellón a través de su programa de Extensión Universitaria, es verdad que continua sin existir una red sólida de municipios en el territorio inmediato de Sant Mateu.

Debe considerarse, que dado que nos encontramos en una zona rural con poblaciones que en ningún caso superan los 2.500 habitantes, el trabajo conjunto se convierte en una necesidad para complementarse en servicios y equipamientos. Hay que señalar que Sant Mateu está integrada dentro de la Mancomunidad de Municipios Castellón Norte, de la cual es, además, la sede.

Por otro lado, Sant Mateu se integró, en su momento, en la Red de Ciudades Educadoras, finalmente sin ningún resultado y ya desvinculada de la misma. Actualmente se encuentra integrada en la Red de Ciudades y Gobiernos Locales Unidos gracias al proyecto de Agenda 21 de la Cultura, que se encuentra en el inicio de su camino.

Principio 5. Participación.

La participación ciudadana en la concepción de las políticas culturales no ha sido todavía bien implantada a nivel local. A pesar de ello hay que destacar la tarea que desde principios de los años 90 ha realizado el Patronato Municipal de Cultura y Patrimonio Historicoartístico de Sant Mateu, cuyo relevo debe ser ahora recogido por el proyecto Agenda 21 de Cultura.

Por otro lado, tampoco la transparencia informativa o el acercamiento de la actualidad municipal al ciudadano ha sido hasta ahora bien desarrollada. En este sentido las nuevas tecnologías de la información y la comunicación (TIC) suponen una importantísima herramienta de difusión. A pesar de ello no puede renunciarse a las formas tradicionales de comunicación pensando, sobretodo, en las generaciones mayores.

Principio 6. Paz.

La indispensable necesidad de crear las condiciones para la paz tiene que caminar al lado de las estrategias de desarrollo cultural. La guerra, el terrorismo, la opresión, el atentado contra la libertad de expresión y la discriminación son expresiones de intolerancia que tienen que ser condenadas y erradicadas.

Principio 7. Punto de encuentro.

Existen diferentes visiones sobre la percepción que se tiene de la villa como punto de encuentro de todo aquello que es diferente. Si bien es verdad que existen actividades que facilitan este encuentro como la plantada de arboles entre Asociaciones de Jubilados y Unión de Jóvenes, o la Jornada sobre Juegos Tradicionales, es verdad que se trata

de un tema en el cual habría que profundizar más.

Principio 8. Corresponsabilidad.

A pesar de la gran participación de la población en el tejido asociativo local, la implicación en la gestión de las actividades es percibida como un punto débil de la realidad cultural. Se detecta que siempre son las mismas personas las que se sitúan a la cabeza de las iniciativas ciudadanas en materia de cultura.

El Principio de la corresponsabilidad es otro de los pilares de la Agenda 21 de cultura e implica un acuerdo conjunto entre ciudadanía, sociedad civil y gobierno local que hay que potenciar.

Principio 9. Patrimonio cultural.

El patrimonio cultural, tangible e intangible, disfruta en Sant Mateu de una buena salud. Se cuenta con un importante legado patrimonial proveniente, principalmente, de la Edad Media. Se tiene cuidado del mismo y se da a conocer mediante diversos programas. La población es consciente de la importancia del mantenimiento de este legado patrimonial para las generaciones futuras y, por otro lado, tiene cuidado también por el mantenimiento del patrimonio intangible autóctono.

Principio 10. Centralidad y transversalidad.

A pesar de que en los últimos años la cultura ha tenido un importante papel dentro de la agenda local, vinculada especialmente al patrimonio, ésta todavía no se ha situado en la posición de centralidad que sugiere la Agenda 21 de la cultura. Al mismo tiempo tampoco ha sido el eje transversal articulador de las políticas locales. Hay que poner en práctica programas que contribuyan al asentamiento de estos dos conceptos.

Principio 11. Iniciativa ciudadana.

Sant Mateu cuenta con un tejido asociativo rico y variado en el cual, proporcionalmente, cada habitante pertenece a casi dos asociaciones. Desde el ámbito municipal existe un programa de subvenciones para colaborar en la realización de los programas que desde las asociaciones se desarrollan.

Principio 12. Cultura = Desarrollo.

La cultura en la localidad no es percibida como un factor de desarrollo o de generación de riqueza.

Principio 13. Identidad cultural.

El acceso al universo cultural y simbólico en todos los momentos de la vida, desde la infancia hasta la vejez, constituye un elemento fundamental de formación de la sensibilidad, la expresividad, la convivencia y la construcción de la ciudadanía. La identidad cultural de todo individuo es dinámica.

Las instituciones deben garantizar este acceso al universo cultural y simbólico, así como garantizar la identidad cultural de los individuos.

Principio 14. Acceso a la información.

Falta realizar un importante trabajo para garantizar la apropiación de la información y su transformación en conocimiento por parte de los ciudadanos. Las necesidades se centran, sobretodo, en la implantación de las nuevas tecnologías de la información y la comunicación (TIC) y en la formación de usuarios.

Principio 15. Trabajo y creatividad.

El trabajo es visto como un importante ámbito de creatividad humana, con la necesidad de reconocer y desarrollar su dimensión cultural. Sant Mateu cuenta en la

actualidad con un tejido empresarial respetuoso con el medio ambiente. Aunque se detectan determinadas prácticas que no lo son.

Principio 16. Los espacios públicos son de todos y todas.

La ciudadanía de Sant Mateu disfruta de forma mayoritaria de los espacios públicos respetando las normas adoptadas en la villa.

